

V1999-25 21.04.99

Dispensasjon fra konkurranseloven §§ 3-1 og 3-3 - Norsk Kjøttindustri AS

Sammendrag:

Norsk Kjøttindustri AS innvilges dispensasjon fra forbudet mot prissamarbeid i konkurranseloven slik at Norsk Kjøttindustri AS kan fastsette franchisetakernes videresalgspriser for produkter som selges i forbindelse med sentralt inngåtte avtaler med avtakerne. Norsk Kjøttindustri fastsettelse av markedsdeling ansees som lovlig da Konkurransetilsynet legger til grunn at franchisegiver kan fastsette markedsdeling selv om det omfatter varer fra utenforstående leverandører.

Konkurransetilsynet viser til tidligere korrespondanse og telefonsamtaler i forbindelse med vurdering av franchiseavtalen for Norsk Kjøttindustri AS. Det vises senest til Deres brev av 17. mars 1999 der det gjøres nærmere rede for struktureringen av Norsk Kjøttindustri. Norsk Kjøttindustri ønsker dispensasjon fra konkurranselovens forbud mot prissamarbeid i § 3-1 og fra forbudet mot markedsdeling i § 3-3.

Konkurransetilsynet beklager at saksbehandlingen har trukket noe ut i tid.

Presentasjon av faktum

Norsk Kjøttindustri, som eies av selskaper som Ringøen, Vestkjøtt og Møre Kjøtt styrer, er franchisegiver for franchisekonseptet Norsk Kjøttindustri. Samarbeidet går ut på at det skal utveksles varer mellom bedriftene. Hver bedrift skal spesialisere seg på færre produkter, men i større volum. Norsk Kjøttindustri har eget varemerke, og det inngås felles avtaler om innkjøp.

Forholdet til konkurranseloven

Konkurranseloven § 3-1 - forbudet mot prissamarbeid

Konkurranseloven § 3-1 første ledd setter forbud mot at to eller flere ervervsdrivende for salg av varer eller tjenester ved avtale, samordnet praksis eller på annen måte som er egnet til å påvirke konkurransen, fastsetter eller søker å påvirke priser, avanser eller rabatter bortsett fra vanlig kontantrabatt.

I franchiseavtalens punkt 13.1 fremgår det at franchisetakeren er forpliktet til å følge de prislister som Norsk Kjøtt utarbeider. Dette vil si at det foreligger en avtale mellom franchisegiver og franchisetaker knyttet til prisen på varene som innebærer at franchisetaker ikke står fritt til å sette den pris han ønsker på de varer han selger. Dette kan være egnet til å påvirke konkurransen. Forbudet i konkurranseloven § 3-1 første ledd kommer derfor til anvendelse.

Konkurranseloven § 3-3 - forbudet mot markedsdeling

Konkurranseloven § 3-3 setter forbud mot at to eller flere ervervsdrivende for salg av varer eller tjenester ved avtale, samordnet praksis eller på annen måte som er egnet til å påvirke konkurransen, fastsetter eller søker å påvirke til markedsdeling i form av områdedeling, kundedeling, spesialisering eller kvantumsbegrensning.

Ifølge § 3-3 tredje ledd er forbudet mot markedsdeling ikke til hinder for at en enkelt leverandør avtaler markedsdeling med eller fastsetter markedsdeling for sine avtakere.

Norsk Kjøttindustri er et franchisekonsept der franchisetaker gjennom franchiseavtalen gis et eksklusivt salgsområde. Franchisetaker gis en enerett til å produsere og levere produkter under tildelte varemerke innen sitt territorium. Videre følger det at franchisetaker gis en førsterett innen sitt område til leveranser til kunder/kjeder som Norsk Kjøttindustri inngår leveringsavtale med, i den grad leveringsavtalenes krav kan oppfylles, se franchiseavtalens punkt 4.1 jf punktene 5.1 og 5.2.

Rent umiddelbart kan det synes tvilsomt om dette i det hele rammes av § 3-3 første ledd ettersom det ikke etableres noen markedsdeling mellom franchisegiver og franchisetaker. Det synes imidlertid å følge indirekte av bestemmelsens tredje ledd at første ledd i utgangspunktet også rammer tilfeller hvor det gjennom et nettverk av avtaler etableres en markedsdeling mellom en leverandørs avtakere. (Se Konkurransetilsynets vedtak V98/66 i sak 98/637.)

Spørsmålet er da om de nevnte bestemmelsene i franchiseavtalen samlet leder til en markedsdeling mellom franchisetakerne. Disse bestemmelsene representerer en områdedeling der medlemmene sikres en gjensidig beskyttelse fra hverandre på sine respektive markeder. Denne markedsdelingen er egnet til å begrense konkurransen mellom medlemmene i kjeden. Konkurransetilsynet legger derfor til grunn at klausulene i utgangspunktet er rammet av konkurranselovens § 3-3 første ledd.

Etter bestemmelsens tredje ledd kan imidlertid "en enkelt leverandør" avtale markedsdeling med eller fastsette markedsdeling for sine avtakere.

Norsk Kjøttindustri er selv ikke vareleverandør til franchisetakerne. Norsk Kjøttindustri er imidlertid leverandør av en tjeneste, nemlig franchisekonseptet. Dette tilsier at selskapet er å betrakte som *en enkelt leverandør* av tjenester.

Et franchisekonsept er å betrakte som tjenester i konkurranselovens forstand, se § 1-2 bokstav e sml. bokstav d. (Se nærmere om denne tolkning i vedtak V98/66) Etter ordlyden er det ikke opplagt om § 3-3 tredje ledd gjør unntak for tjeneste-leverandører. Konkurranseloven § 3-1 benytter imidlertid uttrykkelig uttrykket "leverandør av varer". Forarbeidene sier ikke noe om dette, og Konkurransetilsynet legger derfor til grunn at forskjellen har vært tilsiktet. Tilsynet antar således at leverandørbegrepet i § 3-3 tredje ledd også omfatter en leverandør av tjenester, og at bestemmelsen iallfall tillater markedsdeling mht tjenesten, hvilket i dette tilfellet vil si franchisen. Dette er også i overensstemmelse med tidligere praksis. (Se Konkurransetilsynets saker 95/951, 96/139, 96/238, 96/239, 96/988.) Etter tilsynets oppfatning er dette også i overensstemmelse med de reelle hensyn som gjør seg gjeldende - en kan ikke se noen grunn til at unntaket ikke burde få anvendelse også i forhold til tjenester.

Siden § 3-3 tredje ledd tillater franchisegiver å fastsette markedsdeling med hensyn til utnyttelse av tjenesten, dvs franchisen, må det avklares nærmere hva franchisen omfatter. Et franchise-konsept er normalt et helhetlig og detaljert utformet forretningskonsept der franchisegiver fastsetter et sett av

regler og retningslinjer for hvordan franchisetakernes virksomhet skal drives. Franchisegiver styrer systemet strengt, og søker å oppnå en markeds-messig identitet mellom franchisetakerne. Franchisetakerne vil som regel fremstå med samme kjennetegn, samme vareprofil, og tilnærmet samme priser og vareutvalg mv, slik at franchisesystemet oppfattes som en enhet utad. Franchisekonseptet til Norsk Kjøttindustri går blant annet ut på at franchisetakerne har plikt til å føre konseptets produkter. Felles varemerke er således en del av franchisekonseptet.

Når tredje ledd tillater franchisegiver å fastsette markedsdeling for avtakernes utnyttelse av franchisen, medfører dette etter Konkurransetilsynets oppfatning at franchisegiver kan fast-sette slik markedsdeling selv om det omfatter varer fra utenforstående leverandører. Det sentrale i forhold til § 3-3 tredje ledd er franchise-givers posisjon som leverandør av franchisekonseptet - at franchisegiver selv ikke er leverandør av varene kan etter tilsynets oppfatning ikke medføre at det skal være forbudt å fastsette markedsdeling mht utnyttelse av franchisekonseptet.

Dette innebærer at Norsk Kjøttindustris fastsettelse av markedsdeling for sine avtakere, dvs franchise-takerne, vil være tillatt etter konkurranseloven § 3-3 tredje ledd.

Dispensasjon etter konkurranseloven § 3-9

Konkurransetilsynet kan med hjemmel i konkurranseloven § 3-9 gi dispensasjon fra forbudene i konkurranseloven §§ 3-1 til 3-4 dersom ett av følgende vilkår er oppfylt:

- a) Konkurransereguleringen innebærer at konkurransen i vedkommende marked forsterkes,
- b) det må forventes effektivitetsgevinster som mer enn oppveier tapet ved konkurransereguleringen,
- c) konkurransereguleringen har liten konkurransemessig betydning, eller
- d) det foreligger særlige hensyn.

Konkurransetilsynets vurdering og vedtak

Norsk Kjøttindustri utgjør en landsomfattende kjede med fokus på foredling av kjøttvarer, der kjedens virksomhet er organisert i 5 regioner som hver betjener ulike deler av landet. Foredlede kjøttprodukter selges til dagligvare- og storhusholdningsmarkedet i konkurranse med blant annet kjøttssamvirket.

Medlemmene i Norsk Kjøttindustri vil samarbeide om leveranser i forbindelse med sentralt inngåtte avtaler med dagligvarekjedene og andre landsomfattende avtakere. Hvert enkelt medlem i Norsk Kjøttindustri skal utover dette betjene sitt lokale marked. Prissamarbeidet omfatter således kun produkter som omfattes av sentralt inngåtte salgsavtaler.

Dannelsen av Norsk Kjøttindustri representerer videre en etablering av en ny landsomfattende aktør i konkurranse med kjøttssamvirket, og kan etter tilsynets vurdering anses som en omstrukturering som gjør deler av den private kjøttbransjen mer konkurransedyktig overfor de store avtakerne i markedet. Etter Konkurransetilsynets oppfatning vil samarbeidet således kunne bidra til en skjerpet konkurranse i kjøttbransjen.

Konkurransetilsynet har på denne bakgrunn og med hjemmel i konkurranseloven § 3-9 bokstav a) fattet følgende vedtak:

Norsk Kjøttindustri AS innvilges dispensasjon fra konkurranseloven § 3-1 første ledd slik at Norsk Kjøttindustri AS kan fastsette franchisetakernes videresalgspriser for produkter som selges i forbindelse med sentralt inngåtte avtaler med avtakere.

Vedtaket trer i kraft straks og gjelder til 1. april 2004.

[til toppen](#)